

کارکرد مدیریت راهبردی در کنترل بیماری‌های انگلی اندمیک در ایران (مورد: فاسیولیاژیس)

بهادر حاجی محمدی^۱، عماد احمدی آرا^{۲*}

^۱ استادیار، مرکز تحقیقات بهداشت و ایمنی مواد غذایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی، یزد، ایران

^۲ دکتری تخصصی انگل شناسی، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

* نویسنده مسؤل: عماد احمدی آرا

ahmaiaarae@ut.ac.ir

واژه‌های کلیدی: بیماری‌های انگلی اندمیک، فاسیولیاژیس، برنامه ریزی استراتژیک

کاربرد مدیریتی: آگاهی رسانی به سیاست‌گذاران سلامت در جهت رصد دقیق وضعیت فاسیولیاژیس در

کشور

ارجاع: حاجی محمدی بهادر، احمدی آرا عماد. کارکرد مدیریت راهبردی در کنترل بیماری‌های انگلی اندمیک در ایران (مورد: فاسیولیاژیس). راهبردهای مدیریت در نظام سلامت ۱۳۹۶؛ ۲(۴): ۵۰-۲۴۸.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۱/۲۸

تاریخ اصلاح نهایی: ۱۳۹۶/۱۲/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۲/۲۶

قبل از دهه بعد از سال‌های ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸ خورشیدی اتفاق افتاد. این اپیدمی نسبت به همه‌گیری قبلی کمتر ولی رقم درگیری بسیار قابل توجه بوده است و رقم ۲۴۶۵ نفر به صورت رسمی ثبت گزارش آلودگی وجود داشت (۲،۳). در همین سال‌ها (۱۳۷۷ و ۱۳۷۸ خورشیدی) همه‌گیری کوچکتری در استان کرمانشاه و شهرستان کنگاور به صورت پراکنده به عنوان اولین موارد فاسیولیاژیس انسانی و در واقع نوپدیدی این بیماری در این استان و غرب کشور به حساب می‌آمد. همچنین طی همین سال‌ها مواردی از همه‌گیری مختصر بیماری از مازندران نیز گزارش گردید (۴). طبق مطالعات انجام شده شیوع عفونت در برخی استان‌های کشور مانند گیلان، مازندران، تهران، کرمانشاه، اردبیل، کهگیلویه و بویراحمد، خوزستان و لرستان بیشتر از سایرین می‌باشد (۵).

این انگل‌ها، انسان و طیف وسیعی از نشخوارکنندگان را به عنوان میزبان نهایی آلوده می‌کنند. این بیماری با تب و لرز، تحریکات جلدی شدید، درد سمت راست محوطه

مدیریت راهبردی در کنترل بیماری‌های انگلی بومی در کشور با توجه به اثرات مخربی که این انگل‌ها هم بر بروز بیماری‌های مشترک بین انسان و دام و هم بر کاهش تولیدات دامی و به خطر انداختن معیشت جامعه دارند دارای اهمیت زیادی است. فاسیولیاژیس یکی از مهمترین این بیماری‌هاست که ناشی از ابتلای انسان و دام به ترماتودهای فاسیولاهپاتیکا و فاسیولاژیگانیتیکا بوده و جزء بیماری‌های انگلی باز پدید در شمال ایران و نوپدید در غرب کشور محسوب می‌شود (۱).

تا قبل از سال ۱۳۶۷ خورشیدی فاسیولیاژیس انسانی در کشور تنها به صورت موارد اسپورادیک و تک‌گیر وجود داشت. ولی در این سال اولین همه‌گیری بیماری در استان گیلان و به ویژه شهرستان بندر انزلی آغاز و در بهار سال بعد به اوج خود رسید. مسئولین بهداشتی داخل کشور تعداد کل مبتلایان را در حدود ۲۰ هزار نفر گزارش کردند و سازمان بهداشت جهانی در گزارش خود این رقم را در حدود ۱۰ هزار نفر اعلام نمود (۲). شیوع بعدی فاسیولیاژیس مجدداً در همان کانون

تدوین شود. این برنامه، باید شامل اهداف کلان طولانی مدت (چند ساله) و راهبردهای کلیدی مدیریت بیماری باشد. پس از تدوین برنامه استراتژیک، باید برنامه‌های میان مدت و عملیاتی متناسب نیز تدوین شده و وظایف و مسئولیت‌های هر کدام از سازمان‌های دخیل در مدیریت بیماری تدوین و ابلاغ شود. همچنین ضروری است مکانیسمی مناسب برای پایش میزان پیشرفت در کنترل بیماری تدوین و در طی اجرای برنامه به کار گرفته شود. علاوه بر این لازم است در طی تدوین برنامه جامع مدیریت بیماری، چارچوب‌ها و ابزارهای گزارش‌دهی عمومی طراحی شوند. همچنین ضروری است که از طریق به کارگیری مکانیسم‌ها و اقدامات بازاریابی اجتماعی، نسبت به افزایش آگاهی و مشارکت عمومی در مدیریت این بیماری اقدام نمود.

شکمی، حالت تهوع و استفراغ آغاز شده و پس از بروز این علائم، انگل مراحل ابتدایی رشد خود را در کبد طی کرده و پس از مهاجرتی چند ماهه در بافت کبد و ایجاد عوارض شدید، در مجاری صفراوی کبد بالغ می‌شود. بیماری در دام‌ها نیز خسارات زیادی به جا می‌گذارد. خسارات اقتصادی بیماری در دام‌ها شامل مرگ ناگهانی، کاهش وزن و کاهش تولیدات دامی بوده و زیان اقتصادی فراوانی را به صنعت دامپروری کشور تحمیل می‌کند (۱).

با توجه به عوارض سلامتی و زیان اقتصادی ناشی از بیماری، برنامه ریزی راهبردی و عملیاتی مناسب برای پیشگیری و کنترل آن ضروری است. بدین منظور ابتدا بایستی تمامی سازمان‌های دخیل در مدیریت این بیماری شناسایی و ضمن مشارکت گسترده تمامی آن‌ها، برنامه راهبردی چند ساله جهت پیشگیری و کنترل

References

- 1) Hosseini SH, Meshgi B, Fatahpour S, Mahdavi A, Nazaralipour R. Drug Resistance Evaluation of Triclabendazole and Albendazole against Fasciola Sp. in Gilan Sheep. Scientific-Research Iranian Veterinary Journal 2011; 6(4): 29-37. [Persian]
- 2) Ashrafi K. The Status of Human and Animal Fascioliasis in Iran: A Narrative Review Article. Iran J Parasitol 2015; 10(3): 306-28. PMID: 26622287.
- 3) Salahi Moghadam AR. Epidemiology of Human Fascioliasis in Iran. Journal of Kerman University of Medical Sciences 2009; 16(4): 385-98. [Persian]
- 4) Salahi-Moghaddam A, Arfaa F. Epidemiology of Human Fascioliasis Outbreaks in Iran. J Arch in Mil Med 2013; 1(1): 6-12. doi: 10.5812/ jamm. 13890.
- 5) Hatami H, Asmar M, Masoud J, Ariaeifar S, Mansouri F, Fatemi M, et al. Report of the first epidemic of human fascioliasis in Kermanshah (Iran). Modares Journal of Medical Sciences (Pathobiology) 2001; 3(2): 79-87. [Persian]

The Functioning of Strategic Management in the Control of Endemic Parasitic Diseases in Iran (Case: fascioliasis)

Bahador Hajimohammadi¹, Emad Ahmadiara^{2*}

¹ Assistant Professor, Research Center for Food Hygiene and Safety, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

² Ph.D. of Veterinary Parasitology, School of Veterinary Medicine, University of Tehran, Tehran, Iran

* **Corresponding Author:** Emad Ahmadiara
ahmadiarae@ut.ac.ir

ABSTRACT

Citation: Hajimohammadi B, Ahmadiara E. The Functioning of Strategic Management in the Control of Endemic Parasitic Diseases in Iran (Case: fascioliasis). *Manage Strat Health Syst* 2018; 2(4): 248-50.

Received: February 17, 2018

Revised: March 10, 2018

Accepted: March 17, 2018

Strategic management in the control of endemic parasitic diseases is essential according to their widespread negative consequences. Fascioliasis is one of the most common diseases of this kind in Iran. Preventing and controlling of this disease requires the formulation of a suitable strategic plan with rational goals and main strategies as same as the development, implementing and monitoring of operational programs.

Keywords: Endemic parasitic diseases, Fascioliasis, Strategic planning